

Veldonderzoek vleermuizen

Ananasweg te Leiden

In opdracht van: Van Dijk Geo- en Milieutechniek b.v.

31 oktober 2016

Colofon

© 2016 Laneco / Van Dijk Geo- en Milieutechniek b.v.

Tekst en samenstelling: Ing. T. Brouwer
Projectleiding: Ir. D. van Pijkeren
Eindverantwoordelijk: Ir. D. van Pijkeren
Met medewerking van: Ir. D. van Pijkeren & W. van Esch

Projectnummer: 63.16.04

In opdracht van: Van Dijk Geo- en Milieutechniek b.v.

Wijze van citeren: Brouwer, T., 2016. Veldonderzoek vleermuizen Ananasweg te Leiden. Laneco, Ede.

Contact: Laneco
Mastbos 25
6718 HA Ede
www.laneco.nl

Laneco is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd, gewijzigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Laneco noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Laneco is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Laneco. De opdrachtgever vrijwaart Laneco voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

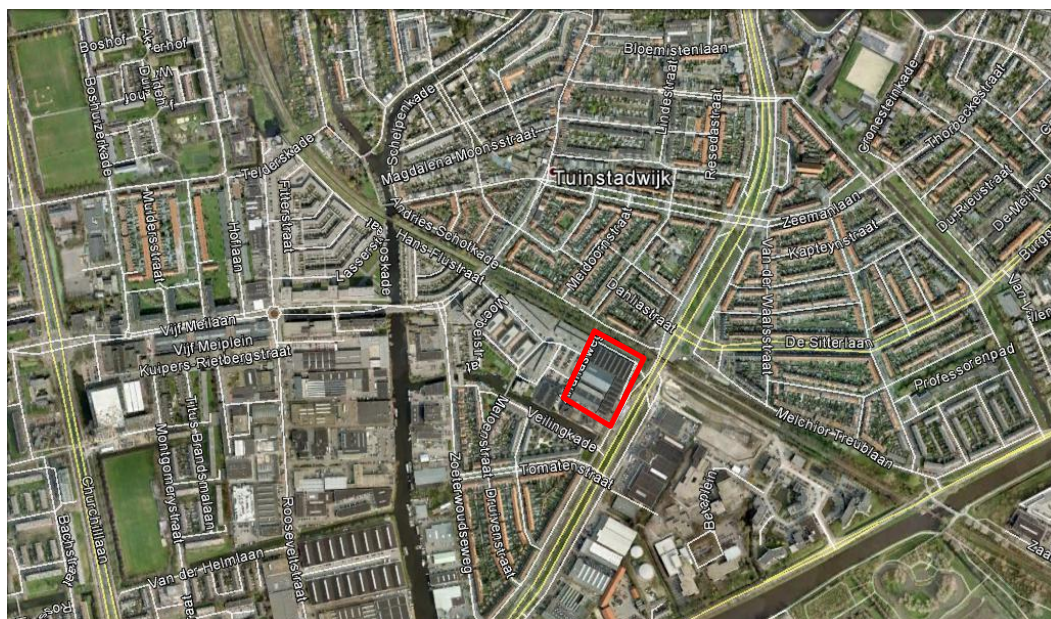
INHOUD

1	INLEIDING	5
1.1	AANLEIDING	5
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN	5
2	FLORA- EN FAUNAWET.....	7
2.1	WETTELIJK KADER	7
2.2	PROCEDURELE GEVOLGEN	7
3	SOORTBESCHRIJVING	10
3.1	VLEERMUIZEN.....	10
4	ONDERZOEKSVRAAG EN METHODE	11
4.1	ONDERZOEKSVRAAG	11
4.2	ONDERZOEKSMETHODIEK.....	11
4.3	ONDERZOEKSRONDES.....	11
5	ONDERZOEKSRESULTATEN	12
5.1	VLEERMUIZEN.....	12
5.2	OVERIGE.....	13
6	CONCLUSIE EN CONSEQUENTIES.....	14
6.1	CONCLUSIE.....	14
6.2	CONSEQUENTIES	14
BIJLAGE 1	LITERATUURLIJST.....	15
BIJLAGE 2	WAARNEMINGEN OP KAART.....	16

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Aan de Ananasweg te Leiden is de nieuwbouw van een bedrijfspand voorzien. Om dit te realiseren wordt de bestaande bebouwing gesloopt, een watergang gedempt en mogelijk opgaande begroeiing verwijderd.

Ligging en globale begrenzing (rode lijn) plangebied (luchtfoto: Google Earth).

Tijdens een in maart 2016 uitgevoerde quick scan (Brouwer, 2016) is geconstateerd dat de bebouwing binnen het plangebied geschikt is als vaste rust- en/of verblijfplaats voor vleermuizen. Laneco is gevraagd om nader onderzoek te verrichten naar het gebruik van het plangebied door vleermuizen.

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGRENEN

Het plangebied ligt op een industrieterrein in de bebouwde kom van Leiden (gemeente Leiden, provincie Zuid-Holland) en wordt grofweg begrensd door een spoorlijn aan de noordkant, de Lammenschansweg aan de oostkant, de Perzikweg aan de zuidkant en de Ananasweg aan de westkant.

Het plangebied zelf is grotendeels bebouwd en verhard. De bebouwing bestaat uit een grote aaneengeschakelde loods met diverse bedrijfsruimtes en is opgetrokken uit beton, staal, glas en gemetselde muren. Open stootvoegen zijn beperkt aanwezig en alleen aangetroffen aan de westkant en een deel van de noordkant van het gebouw. Het zuidwestelijke deel van het pand bestaat uit drie deelpanden met een licht gloeiend golfplaten dak. De rest van het gebouw heeft een plat dak van bitumen met

zadeldakconstructies van metalen golfplaten. Begroeiing binnen het plangebied is beperkt tot een struweel van cotoneaster, een rij zomereiken met een stamdoorsnede van 20 tot 30 cm langs de Lammenschansweg en een bosje in de hoek van de Abrikozenweg en de Lammenschansweg wat overgaat in de houtsingel op het talud langs de spoorlijn. De begroeiing in dit bosje en het spoortalud bestaat uit bomen met een stamdoorsnede van 10 tot 30 cm en een onderbegroeiing van struweel en kruidachtige vegetatie. Aan de noordkant van het plangebied ligt tussen de Abrikozenweg en het spoortalud een circa drie meter brede sterk beschaduwde en beschoeide watergang.

De omgeving van het plangebied bestaat voornamelijk uit bedrijfs- en winkelpanden, woonhuizen in de vorm van rijtjeshuizen en appartementencomplexen en infrastructuur. Op het industrieterrein zelf is weinig (opgaande) begroeiing aanwezig. Ook in de omgeving zijn geen oudere bosstructuren aanwezig; opgaande begroeiing bestaat uit de bomenrijen langs de Lammenschansweg en opgaande begroeiing op het spoortalud. De opgaande begroeiing op het spoortalud bestaat uit soorten als berk, esdoorn, populier en zomereik. De bomen in de omgeving van het plangebied hebben een doorsnede van 10 tot 30 cm. Aan de zuidkant van het plangebied ligt, als zijtak van de Trekvliet, een bredere watergang met beschoeide oevers.

Binnen het plangebied is de nieuwbouw van een bedrijfspand voorzien. Om dit te realiseren wordt de bestaande bebouwing gesloopt en wordt de watergang gedempt. Mogelijk wordt opgaande begroeiing verwijderd.

2 FLORA- EN FAUNAWET

2.1 WETTELIJK KADER

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- Artikel 8: het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen;
- Artikel 9: het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- Artikel 10: het is verboden beschermde diersoorten opzettelijk te verontrusten;
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren;
- Artikel 12: Het is verboden eieren van beschermde diersoorten te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 13: Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

2.2 PROCEDURELE GEVOLGEN

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- beschermingscategorie 1:
Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Denk daarbij aan soorten zoals konijn, veldmuis, egel, ree, bruine kikker en kleine watersalamander. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde diersoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast.

-
- beschermingscategorie 2:
Voor beschermde soorten die niet zo algemeen zijn en dus extra aandacht verdienen (bijvoorbeeld eekhoorn, steenmarter en wild zwijn), geldt de vrijstelling alleen als er een goedgekeurde gedragscode is. Organisaties die geen gedragscode hebben moeten, voor ingrepen die leiden tot verstoring of aantasting van deze soorten, een ontheffing aan te vragen.
 - beschermingscategorie 3:
Voor ongeveer honderd zeldzame soorten (o.a. das, boommarter) geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Dan is meestal een ontheffing van het ministerie van EZ nodig, met uitgebreide toetsing.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Afhankelijk van de ingreep en de soort kan dan een ontheffing noodzakelijk zijn. Ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingreep vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dient plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Vaak worden hierbij mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

Uit uitspraken van de Raad van State blijkt dat volgens Europese richtlijnen (Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn) het verlenen van een ontheffing voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn alleen mogelijk is onder een beperkt aantal voorwaarden. Ontheffingen van de Flora- en faunawet worden alleen verleend als de volgende voorwaarden van toepassing zijn:

Alle soorten:

- 1) Er zijn geen alternatieven;
- Het duurzaam voortbestaan van de populatie is niet in het geding.

Voor soorten van Tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet:

- Er is sprake van een bij de wet genoemd belang.

Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn:

- Ter bescherming van de wilde flora en fauna en instandhouding van natuurlijke habitats;
- De volksgezondheid, de openbare veiligheid in het geding is;
- Andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Voor vogels gelden voorwaarden uit de Vogelrichtlijn:

- De volksgezondheid en de openbare veiligheid in het geding is;
- Veiligheid van het luchtverkeer in het geding is;
- Ter bescherming van flora en fauna.

Uit een uitspraak van Raad van State (juli 2012) blijkt dat in alle gevallen dat het overtreden van de artikelen 10 en 11 van de Flora- en faunawet niet kan worden voorkomen door mitigatie, bij het ministerie een ontheffing van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd.

Artikel 2 van de Flora- en faunawet is een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

3 SOORTBESCHRIJVING

3.1 VLEERMUIZEN

Alle vleermuissoorten, hun verblijfplaatsen en belangrijke onderdelen van het leefgebied zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet, volgens tabel 3 van deze wet en bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

Vleermuizen zijn vliegende zoogdieren die aan de hand van echolocatie hun positie bepalen. Deze nachtdieren verblijven overdag in besloten ruimtes. Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger en boombewonende soorten als rosse vleermuis en watervleermuis. Daarnaast zijn er soorten die van beide elementen gebruik maken, zoals ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis.

Ook is er onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen enz.) of bomen (in holten, achter de bast). Een groot aantal soorten, ook soorten die 's zomers in boomholten verblijven, overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders.

Alle vleermuizen zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet (Tabel 3 Flora- en faunawet en bijlage IV Habitatrichtlijn).

Vanaf begin april komen vleermuizen te voorschijn uit hun winterverblijven, afhankelijk van het weer, de ene soort wat later dan de andere. Van half mei tot half juli vormen de vleermuizen kraamkolonies waarin de jongen worden geboren en grootgebracht. De mannetjes verblijven dan apart in kleinere groepen. Vanaf half augustus tot september, in het paarseizoen, vallen de kraamkolonies uiteen en trekken sommige soorten vleermuizen uit hun voortplantingsgebied weg, terwijl andere soorten nooit ver vliegen tussen zomer en winter verblijf. In deze periode paren de meeste vleermuissoorten. Vanaf oktober gaan de verschillende soorten in winterslaap, waarbij de ene soort zich eerder terugtrekt in zijn winterverblijf dan de andere (Helmer, 1988).

Omdat de soorten vaak jarenlang gebruik maken van vaste aanvliegeroutes tussen verblijfplaats en foerageergebied, kan het behoud van lijnelementen cruciaal zijn voor de instandhouding van het leefgebied.

4 ONDERZOEKSVRAAG EN METHODE

4.1 ONDERZOEKSVRAAG

Doel van dit onderzoek is om na te gaan of de voorgenomen ingreep gevolgen heeft voor beschermde soorten vleermuizen. Als effecten op deze beschermde soorten zodanig zijn dat belangrijke onderdelen van het leefgebied of verblijfplaatsen (indirect) verloren gaan, dan moet voor het uitvoeren van de ingreep over het algemeen een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet worden aangevraagd.

4.2 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd met behulp van een batdetector (Petterson D240X). Batdetectors vertalen de voor mensen onhoorbare sonargeluiden van vleermuizen in hoorbare geluiden. Vleermuizen zijn op naam gebracht door interpretatie van het ritme en de klank van hun sonargeluid, gecombineerd met zichtwaarnemingen van vliegstyl en grootte.

Kraamseizoen

Er zijn vanwege de grootte van het plangebied twee onderzoeks rondes (avond- en ochtendronde) uitgevoerd in het zomerseizoen van 2016 om de aanwezigheid van vliegroutes, belangrijke foerageergebieden, zomerverblijfplaatsen en kraamkolonies in beeld te brengen. Het avondonderzoek is uitgevoerd door twee personen. Omdat vleermuizen 's ochtends enige tijd zwermen is het ochtendonderzoek uitgevoerd door één persoon.

Paarseizoen

Er zijn in de nazomer van 2016 twee onderzoeks rondes uitgevoerd om de aanwezigheid van vliegroutes, belangrijke foerageergebieden, paarplaatsen en indicaties van winterverblijfplaatsen te onderzoeken. De eerste ronde is uitgevoerd door twee personen en de tweede ronde door één persoon.

Er is gewerkt conform het protocol voor vleermuisonderzoek zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus (NGB, 2013). Bijzondere waarnemingen zijn opgenomen en in batsound geanalyseerd.

4.3 ONDERZOEKSRONDES

Datum	Soort/periode	Zon op/onder	Windkracht	Temperatuur	Bijzonderheden
7 juni 2016	Vleermuizen/ avond	21.56 uur	2 Bft.	20 °C	Licht bewolkt
11 juli 2016	Vleermuizen/ ochtend	05.34 uur	3 Bft.	17 °C	Half bewolkt
1 september 2016	Vleermuizen/ avond	20.26 uur	1 – 2 Bft.	18 °C	Helder
22 september 2016	Vleermuizen/ avond	19.37 uur	Windstil	17 °C	Half bewolkt

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 VLEERMUIZEN

De waarnemingen van de zomer- en najaarsrondes zijn weergegeven op de kaarten in bijlage 2.

5.1.1 Kraamseizoen

1^e onderzoeksronde

De eerste onderzoeksronde in de zomer betrof een avondbezoek op 7 juni 2016. In en rondom het plangebied was zeer weinig vleermuisactiviteit; tijdens deze ronde is alleen de gewone dwergvleermuis waargenomen. De eerste gewone dwergvleermuis werd waargenomen om 22.27 uur, circa een half uur na zonsondergang. In totaal zijn er in en rondom het plangebied drie gewone dwergvleermuizen waargenomen. Er zijn geen uitvliegende dieren waargenomen. Verblijfplaatsen, vliegroutes of andere belangrijke onderdelen uit het leefgebied van vleermuizen zijn niet aangetroffen. Ook zijn er geen andere vleermuissoorten waargenomen in het plangebied.

2^e onderzoeksronde

De tweede onderzoeksronde in de zomer betrof een ochtendbezoek op 11 juli 2016. Tijdens deze ronde was er wederom erg weinig vleermuisactiviteit in en rondom het plangebied en is alleen de gewone dwergvleermuis waargenomen. Er zijn geen zwermende of invliegende vleermuizen waargenomen. Om 4.00 uur, ruim anderhalf uur voor zonsopgang, werd de laatste vleermuis waargenomen binnen het plangebied. Verblijfplaatsen, vliegroutes of andere belangrijke onderdelen uit het leefgebied van vleermuizen zijn niet aangetroffen.

5.1.2 Paarseizoen

1^e onderzoeksronde

De eerste najaarsronde betrof een avondbezoek op 1 september 2016. Tijdens deze ronde was er wederom erg weinig vleermuisactiviteit en is in en direct rondom het plangebied alleen de gewone dwergvleermuis waargenomen. Binnen het plangebied zijn maximaal drie foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen; er zijn geen uitvliegende dieren waargenomen en er is ook geen balts- of zwermactiviteit vastgesteld binnen het plangebied. Verblijfplaatsen, vliegroutes of andere belangrijke onderdelen uit het leefgebied van vleermuizen zijn niet aangetroffen binnen het plangebied. Iets ten noorden van het plangebied is een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen; dit dier heeft hier een paarverblijfplaats.

2^e onderzoeksronde

De tweede najaarsronde betrof een avondbezoek op 22 september 2016. Ook tijdens deze ronde zijn alleen gewone dwergvleermuizen waargenomen in en rondom het plangebied. In het plangebied was erg weinig vleermuisactiviteit; er zijn geen

uitvliegende dieren waargenomen en er is ook geen balts- of zwermactiviteit vastgesteld binnen het plangebied. Verblijfplaatsen, vliegroutes of andere belangrijke onderdelen uit het leefgebied van vleermuizen zijn niet aangetroffen binnen het plangebied. In de woningen en appartementencomplexen rondom het plangebied zijn enkele baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen; deze dieren hebben hier paarverblijfplaatsen.

5.1.3 Winterverblijfplaats

Gezien de beperkte activiteit van vleermuizen en de afwezigheid van zomer- en paarverblijfplaatsen of winterzwermgedrag, is het niet aannemelijk dat de bebouwing binnen het plangebied in de winter een functie vervult als verblijfplaats voor vleermuizen.

5.1.4 Effecten

Tijdens de vier op vleermuizen gerichte onderzoeken is alleen de gewone dwergvleermuis waargenomen in en rondom het plangebied. Binnen het plangebied zijn alleen passerende of foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Er zijn geen zomer-, kraam- of paarverblijfplaatsen, vliegroutes of belangrijke foerageerplaatsen in het plangebied aangetroffen. Ook is het aantal foeragerende dieren beperkt. Gezien de beperkte activiteit in het najaar en het feit dat er in het najaar geen verblijfplaatsen en/of winterzwermgedrag is vastgesteld, is het niet aannemelijk dat de bebouwing binnen het plangebied een functie heeft als winterverblijfplaats voor gewone dwergvleermuis of andere soorten. Er zijn geen effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen of andere essentiële onderdelen van het leefgebied van vleermuizen te verwachten.

5.2 OVERIGE

Er zijn geen overige van belang zijnde waarnemingen gedaan.

6 CONCLUSIE EN CONSEQUENTIES

Aan de Ananasweg te Leiden is de nieuwbouw van een bedrijfspand voorzien. Om dit te realiseren wordt de bestaande bebouwing gesloopt, een watergang gedempt en mogelijk opgaande begroeiing verwijderd. Bij een verkennend onderzoek is geconcludeerd dat het te slopen gebouw mogelijk van belang kan zijn als vaste rust- en/of verblijfplaats voor vleermuizen en dat de opgaande begroeiing op het spoortalud potentieel geschikt is als vliegroute voor vleermuizen.

6.1 CONCLUSIE

Bij het gerichte onderzoek naar vleermuizen is alleen de gewone dwergvleermuis waargenomen in en rondom het plangebied. Binnen het plangebied zijn alleen passerende of foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Er zijn geen zomer-, kraam- of paarverblijfplaatsen, vliegroutes of belangrijke foerageerplaatsen in het plangebied aangetroffen. Ook is het aantal foeragerende dieren beperkt.

Gezien de beperkte activiteit in het najaar en het feit dat er in het najaar geen verblijfplaatsen en/of winterzwermgedrag is vastgesteld, is het niet aannemelijk dat de bebouwing binnen het plangebied een functie hebben als winterverblijfplaats voor gewone dwergvleermuis of andere soorten.

6.2 CONSEQUENTIES

6.2.1 Vleermuizen

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen, vliegroutes of belangrijke foerageergebieden van vleermuizen vastgesteld. Er zijn daarom ten aanzien van vleermuizen, die strikt zijn beschermd in de Flora- en faunawet, ook geen consequenties voor het slopen van de bebouwing, het verwijderen van de groenstructuren en het realiseren van nieuwbouw.

6.2.2 Overige

Er zijn ten aanzien van overige soorten geen consequenties voor het slopen van de bebouwing, het verwijderen van de groenstructuren en het realiseren van nieuwbouw op dezelfde locatie.

BIJLAGE 1 LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV, Utrecht.

Brouwer, T., 2016. Quick scan flora en fauna Ananasweg te Leiden. Laneco, Ede.

Helmer, W., Limpens, H.J.G.A. en Bongers., W., 1e versie 1988. Handleiding voor het inventariseren en determineren van Nederlandse vleermuissoorten met behulp van bat-detectors, Stichting vleermuisonderzoek (dr. L. Bels stichting).

Limpens, H., K. Mosterd en W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Netwerk Groene Bureaus, GAN, 2013. Vleermuisprotocol.

Websites:

www.vleermuis.net

www.zoogdieratlas.nl

BIJLAGE 2 WAARNEMINGEN OP KAART

